

بیره وهریپه گانم

هفته نامه ی روژي گڼل به خوشحاليه وه بیره وهریپه کانی بهرین مام زرار سلیمان بهگ دهرگه له یی به زنجیره بلاو ده کاته وه.

مام زرار سلیمان دهرگه له یی تیکوشه رنکی دزیرنی ریگه کی نازادی و په کسانیاخواری کوردستانه، له بهستینی خه بانسی سیاسی دا ناسراوه، بیره وهریپه کان بؤ خوږان ده دوتن، میژووی تیکوشانی ئه و تیکوشه ره ده گپنه وه، لاپیره شاروه کانی میژووی خه بات و تیکوشان ناشکرا ده کهن.

بیره وهریپه کان له شیوه کی کتیب تاپ کراوه، به لام هیچ دامه زراوه بهک ئه رکی چاپکردنی له نه ستو نه گرتووه، هه لبت هوکاري سیاسی له پشت چاپ نه کردنی دا هه یه. فهرموون با به یه که وه بیره وهریپه کان بخویننه وه و لپی

به شی په که م - 5

سوږي سلیمان له داری گورستان ده به ستریته وه

زاندراسوږي سلیمان که مجیوری مزگوت بوو، له گه ل (حوسیتی دهلؤ) په کیک له چه کداره کانی سلیمان بهگ به قره دی و په نگرکیشیک له سه ری حوسیتی دعات و سه ری ده شیکتی، روژیکی زستانی دژوار با و کرپوه بوو، سوږی له داری قه بریستان ده به ستنه وه، به ریکه وت من له گه ل کوری شوانی له دهره وه کی گوند بووین، زور تهر ببووم، له دیوانخانه له تهنیشت سوږه دریز ببوم، له دهنگه دهنگی پیاوان به ناگا هاتم، دیتم کومه لیک له پیاوه ریش سپیه کانی گوند دانیشنبوون، چاوه رپی سلیمان بهگ بوون بیته دیوانخانه، زوو هه ستام به خیر هاتم لیکرن، کاتیک چوموه دهره وه ئافره تیمک دیت مندالیکی به باوه شه، به سه رمایه دهویست برواته مالمان له ترسی له که کان نی دویزا بروت، خیزا دهریازم کرد، ئافره ته که دهرگیا، دایکم به خیری هیناو دانیش، به دایکم گوت ئه وه چی به سه ر هاتووه؟ دایکم گوتی نایینی میزدیان له داری قه بریستان به ستوته وه؟. له گه ل قسه کانی دایکم رویشتم سهیری قه برستانم کرد، باو کرپوه یهک بوو کهس خزی پیزانه دهگیرا، که سیک بینی که چزن به گوریس له دار به ستراوته وه.

کاتیک گه رانه وه لای دایکم، پرسیم نایه ئه وه بؤچی به و سه رمایه به ستراوته وه ئه دی نامریت؟ دایکم گوتی کورم خوا روحمی پنده کات، به درهنگه وه له سه ر خواستی ریش سپیه کانی گوند له داری قه برستان کرایه وه و خرا ته ویله ی وه لاغه کان، ئه و شه وه له ته ویله به ند بوو، به یانی له سه ر داوی (خجه دریزئی ژنیچه میده ره شی) به ردررا .

جاریکی دیکه سلیمان بؤ به غداد دهروات

بؤجاری دووم له سه ر خواستی ئیسماعیل بهگ باوکم چوه به غدا، له به هاری 1933دا له سه ر خواستی ئیسماعیل بهگ، (سلیمان بهگ) بؤ به غداد رویشتم. دوی رویشتی ئه و مام میرؤ هاته

ماویلیان، له گه رانه وه ی دا بؤ دهرگه له منیشی له گه ل خزی دا برد، چه ند روژیک له وی ماوینه وه، شه ویک له گه ل خزی بؤ دیوانخانه ی (میر حه مه دنه مین بهگ بردمی، ئه وه ی دپته وه یادم مانگه شه و بوو، سه رده میک له دیوان دهرکه وتمه سه ربانی پیش دهرگای دیوانخانه له ویوه به شی زوری گوند دیار بوو، دیداریکی ئه و نه ده ی جوانی چومی پر له گو یزو ئه سپینداری ئاوه ریژ ده که وته بهرچاوه، هه رده م شایانی یادکردنه وه یه، ئه وه ی زور دلی شادکردم ئه وه بوو گوند بیدهنگ بوو، ته نیا هاشه ی سو لاری ئوی ئاوه ریژ ده هات، ئه وه نه ده دلگیر بوو وهک شریتی تومارکراوه هه رکاتی دپته وه یادم وا ده زانم له هه مان شوین وه ستاوم، ئه و دیمه نه ی دیتبووم ئه وها ده که ویته وه بهرچاوم، دلم پی گووشاد ده دیت ، یادیکی زیندوی ده که مه وه، دووی ماوه یهک له گه ل حاجی غه رب گه رانه وه مال .

راگه یان دینکی

به په رویشی دل ته زین

پیشتر ئاماژه م به وه کرد که باکم له سه رخواستی (ئیسماعیل بهگ)، به ره و به غداد رویشته وه، له هاوینی (1933) له پریکا دهنگو باسیکی دلته زین ده کاته دهرگه له به که سووکاری سلیمان بهگ راهگات که له بو سه یه کی دوژمنکاری له دولی (نیشاوی) ئیسماعیل و سلیمان بهگ) کوژراون، لیره دا خوینده وارانسی بهرین دهریاری ئه و کاره ساته دلته زینه ناگادار ده که مه وه. له میژووی باوکم به دریزئی له کتیه که ی دهرگه له بنه ماله ی میره کان نوسراوه دیار کراوه.

یادی ئه و روژه م دپته وه بیر، به یانیهک زور زوو بوو به دوی ئه و هه واله دلته زینه دا خه لکیکی زور له زن و مندال له دهرگه له را به هاوارو شین و گریان هاتبوونه ماویلیان، دهسته دهسته چه کدار به ره رواندز دهرویشتن، زوری نه خایاند میر حه مه دنه مین بهگ به سواری وه لاغ هات، له نژیک قه لات، به غار چوموه پینشی و پیمگوت: (باپیر ده چی بابم بینیپه وه؟!) ئه وه ی به یادمه میر دهسته سه ره که ی له بهر پشتی دهرهیناوه چاوی پی دهرسینه وه و به (فه تاح ماویلی) گوت هه لی گره بیپه وه. دوی ئه وان به ره رواندز رویشتن، ئیواره که ی هه وال هات که سلیمان بهگ نه کوژراوه و برینداره. به یانی روژی دواتر ئه و خه لکه ی له دهرگه له هاتبوون بؤ ماویلیان گه رانه وه، دیاره له دهرگه له گوربان بؤ هه لکه نه ندبوو، ئاماده کرابوو، به لام کاتیک زانرا سلیمان بهگ نه کوژراوه، سه ربان داپوشی. ماوه یه کی زور به داپوشراوی مایه وه، دوی ماوه یهک پیاویکی ناوداری شوړشی (شیخ سه ییدی پیران) به ناوی (جه لال بهگ) که له دهرگه له ئاواره بوو، مرد باوکم ریگه ی دا ئه و پیاوه له ناودا بنژرئ.

بیگومان ماوه یه کی زور شین بؤ ئیسماعیل بهگ داندراو خه لکیکی زور له و شینه دا به شداریان کرد، به دیارکه وت نه مانی ئه و پیاوه زیانکی زوری گه یاند.

راسته تیه که ی باوکم به چه ندگولله یهک برینداربوو، ماوه یه کی دریز له نه خو شخانه کانی موسل و به غداد خه ریکی تیمارکردنی برینه کانی بوو، هه تا مردیش، واته بهر ریژی سی و پینچ سال گولله یهک له ناو رانیدا هه ر مابووه.

له وکاته ی له سوږیه ت بووین باوکم شتیکی بؤ باس کردم دهریاری ئیسماعیل بهگ گوتی: " ئه و مروږه به نیاز بوو دوی گه رانه وه ی له و سه فهرده له گه ل مالی (نوری باویل ئاغا) پیکیته وه وخوینیان بداتی و مالیشی له رواندز بؤ هه ولیر بگوازیته وه، به لام پیزانه گیشت وئو کاره ساته رویدا، ئه و مروږه ئه که ر مابایه نیازی هه بوو کومه لیک پرؤزه ئه نجام بدات. ئه گه رچی دایکی زور شتی لیتیکدابوو به دوی قسه ی نه ده هات، ئه من هه ستم پیکردبوو ئه و خه ریک بوو گوئی نه داتی و به دوی قسه ی نه که ویت کاره کانی وهک پیویست ئه نجام بدات "

به گوته ی باوکم ئیسماعیل بهگ گهنجیکی پیگه یشتوو بوو، پی خوش بوو به رده وام په یوه ندی له گه ل خزمه کانی هه بی، به لام دایکی ریگ لیکرتوو، نه یده هیشت ئه و په یوه ندیه دروست بکات.

له دوی نه مانی ئه و مروږه هه لکه وتوه، ئه و هه موو سه روه ته ی مالی پادشا که وته ژیر دهستی پیره ژنیک، له دوی نه مانی ئه ویش ئه و هه موو مولک و سامانه که ته راو به را کراو بیسه رو شوین بوو، ته وای ده شتی هه ریرو باتاس له گه ل ده شتی رواندزو دیانا هی مالی پاشا بوون .

باوکم ده یگوت: " له دادگا بریار درا نوری باویل ئاغا و خدری حه مه ده شینی له سیداره بدرین، مه لیک فه یسه ل ئیمزای نه کرد، جاری سنییم بریاری له سیداره درانیان درا ، دیسانه وه مه لیک فه یسه ل هه ر ئیمزای له سه ر نه کرد، سه رنه نجام به موئه به د به ندرکان و دوایش به ردران.

حازم به گی زاخوی له گه ل ئیسماعیل بهگ نائب بوو، زور دوست بوین گوتبوی: مه لیک فه یسه ل زور له ئیسماعیل به گی رواندزی نارازی بوو !!!

بؤ هه مینه بؤ دهرگه له ده گوازینه وه

پیشتر ئاماژه م به وده ابوو که له سه ر خواستی ریش سپیه کانی ماویلیان سلیمان بهگ رویشتوته ماویلیان. ماوه یه کی ته واوله وی ئاغای ئه و گونده بووه، له ئه نجامی سه ره لدانی هندی ناکوکی له گه ل ماویلیه کان، سلیمان بهگ به و باوره ده که یشت که بؤ دهرگه له، شوینی باب و باپیره کانی بگه رپته وه. ئه و سه له ی گه راینه وه دهرگه له هاوین بوو، که پرو ساباتیکیان له ناو باخچه ی (مسته فا بهگ) له به ری گه ره کی گوند له نژیک (کانی ئه حمه د بهگ) بؤ کردین، جیگه ی که پرو سابات ئه و نه ده ی بلینت خوش بوو، له ژیر سینه ری دار گو یزه گه وره کان، ده مه وی بلیم که گه رانه وه ی مالمان بؤ دهرگه له گورانکاریه کی زوری پیوه دیار بوو ، ئه وه پیشان بزمان ده کرا ، له وه به دوا بزمان ناکرئ، ئه و به روو دا هاته ی ده هات له مه ودوا ناییت، ئه وه ی جارن بؤت ده کرا

له راسته وه بؤ چه پ : حه مید خسروی، زرار سلیمان بهگ ، کچه کوردیکی سوږیه تی، مه موه شان شاهه دهری

ده بی ئیرت به خوت بیکه ی . بهر یکه وت ئه و سه له ی گه راینه وه دهرگه له مازی زور بوون، وهک ره وشت پیش به رانه مازی زور کهس دهرویشتنه چیا بؤ ده ست نیشان کردنی مازی، هه ر به و نیازه ش فه قیه کانی خه لکی دهرگه له فه قی ئه حمه دی وه ستا قادری و فه قی خدری حاجی حه مه دنه مین و فقی حه سه نی جو لا) که وتبووه ری و به ره و دارستانی ده ووروبه ری (کانی داوه ری)، گو یا بؤ به سه رکردنه وه ی مازو هاتون، له وکاته ی ئه وان به سه ر ده که وتن من چوو بووم چلو بؤ کاو برینم، له دوروه ئه وانم بینی، بؤ ئه وه ی نه مینن خزم له ناو ته راشیک په نادا. ده بی ئه وه بلیم که ئه وان زور له من گه ووره تربوون، ئه وان له تمه نی چواره - پازده سالی دا بوون، من له تمه نی حه وت هه شت سالیدا بووم، ئه وان به پیکه نین هه وارز ده هاتن کاتیک گه یشتنه ناو داره گه وره کان سه یری داره کانیان ده کرد (فقی ئه حمه د) بانگی کرد: (کوره وهرن سه یری ئه و داره بگن ئه و نه ده ی مازو پیوه ن، مه که ر قه ده کانی ببرین ! ئه کینا چینی زور زحمه ته. دیاربوو له ژیره وه دیتیان مازی زور پیوه ن، ده ستیان به مازی کردن کرد، به بی ئه وه ی ریزی قه دهغه بگرن، قه دهغه یان شکاندو ره وشت ویاسای گوندو کومه لگه یان به بیر نه بوو ده ستیان کرد به مازی کردن له وکاته ی سه رگه رمی مازی کردن بوون به ده نگیکی ناشان بانگم کردن هوه ژ (فقی ئه حمه د)، ناو بر او که میک گوئی راگرت، جاریکی تریش بانگم کرد، ئه و چاره ی بانگی ئه وانی تریشم کرد دیاربوو هه ستیان راگرت دیتیان کهس دیار نییه، جاریکی دیکه بانگم کرد" کوره (فقی ئه حمه د) زور به ئالوژی به وانی تری گوت: کورپنه به قورعان ئه وه دیوه زمؤ که یه!! ... هه رئه و نه دم بینی (فقی خدر) له سه ردارئ خزی فریدایه خواره وه، سه ره و ژیر هه لاتنه خواره وه، کهس به کهس رانه ده گیشتم ، ئه وها رایان ده کرد ، له دووسی جیگه سه ره په لویان ده بردو له پ و له پ ده که وتنه خواره وه، ئه و نه دم گوئ لئ بوو (فقی ئه حمه د) به وانی تری گوت: (کوره دؤخیتان بکه نه وه)، به لام ئه وه ی دیاربوو له هه لاتن به ده ر دؤخین و هیچیان به بیر نه ماپوو ، ئه وه ی هه لاتنی ئه وانی بینی بویه ده نکرت ئه وانه ده بی چپان لئ قوما بیست که ئه وها راهه کهن، به شیوه یهک سه یر رایان ده کرد، (مه لاسید) ناویک دیتبوونی چزن هه لده هاتن !!

دیت و پیم گوت: (بؤ ئه وها له کانی عروسان هه لاتن و ئاوریکنان له دوی خزان نه دایه وه؟ (فقی ئه حمه د) گوتی: بؤ تؤ له کوئی بووی؟ گوت من له (کانی داوه ری) له سه ر داریک مازوم ده چپن. (فه قی ئه حمه د) ئه و نه ده به قیتوو قوزی وه لانی دامه وه و گوتی: (بؤ ئه گه ر تؤ گویت له ده نگی کابووس بیت به ناوی خوت بانگت بکات راناکه ی ت؟! له قاقای پیکه نینم داو گوتم: کوره کابوسی چی و ته ره ماشی چی!! من بووم ئه وسی زه لامه م تووشی هه لاتنکی واکرد که هه تا مردن ئه و ترسه یان له بییر نه چپته وه!! ئه گه ر باوه ریش ناکهن ئه وه ئه و مازوانه ی لیتان رژا بوون هه مووم کؤ کردنه وه، باسی ئه ووم بؤ کردن چزن هاتن و چپان کردو چزن هه لاتن، چه ند سه ره په لویان بردن و که وتنه خواره وه زور به ووردی روداوه که م بؤ گپزانه وه،

دروون

موچه برین

حکومه تی هه ریمی کوردستان که سه راپا نومی گهنده لی یه و هیچ چاره سه ریکی ئه و توشی پی نی یه بؤ بنه برکردنی، خه ریکه دلی گه وره بهر پرسه کانی ده ته قئ له وه ی که ئم هه موو زیاده مه سروفا ته له خه لکی وولات ده کن به تابیته له که م نه ندانان و پیروپهک که وته و کهس وکاری شه هیدو ئه نفا له کان چونکه ناویرن باسی دهرسوو خاوه دیوه خان و ئه ندانم په رله مانه نه خوینده وارو کونه هینه کان بگن، ناچار به ناوی چاکسازی و که م کردنه وه ی گهنده لی یه وه بریاریان دا که: په که م/ هه رچی یارمه تی به ختوکه رانی دایک و باوکی شه هیده بییرن، چاویان دهرچی چزن ئه ژین که یفی خزیانه، بابه ختویان نه کن و به رله لایان کن، دایک و باوکی شه هید له قیامه ت خوا جه زای به خیزی ده دانه وه. دووم/ هه رچی پیرو پهک که وته و قه یره کچ و بیوژنی نه که بت و که م ئه ندانه کانی لوغم و نه خوخی یه دهرونی یه کان هه یه، ئه گه ر هاته به رده رگای به ریوه به رایه تی چاودیری کومه لابه تی دهریان کن و پییان بلین ئه و پاربه له سه ره وه پیو یستیان پی به تی و ئیرت به ئیره نادری برؤن هه تا به پؤلیس رایپچانتانم نه کردوه بؤ شوینه حه یاته که. سی یم/ ده ست لئ نه دانی موچه ی پیاوه گه وره کان، یارمه تی دیوه خانی سه رؤک هینه کان، بودجه ی به نزین و کرئ ی هاتووچؤ و هزیرو ئه ندانم په رله مانه کان زیاد بکرئ چونکه بازار گران بووه، نه سه ری یه تابه تی لپرسراوه سه ربازی یه کانیش زور که مه و چاوی پینا بخشینئ. چواره م/ هونه رمه ندو نوسه ر باعیسی نه که بت و بی نه دسه لاتیا نه ئه و کاره یان هه لپزاردوه خواره وده خه قته ن ده بی قه ساس بکرین و قیری که سه ابه ت بن چی تر چاوه پروانی یارمه تی و خه لات نه بن برؤن ئیشیکی دیکه بدؤز نه وه بؤخویان له بازاری نازادا چونکه لای ئیمه نانیا ن نه ما، هه ره وها ئه و خه لکه نه زان و گیله ی که پاره کانیان ده بن بؤ (مه که و مه دینه) ده یکن به قورگی عه ره به وه ده بی ئه و نه ده ی دیکه باجیان لئ وهرگیرئ هه تا بلین گرانه و نارؤین. گه لی براده رینه ئه وانه چه ند نمونه یه کی زور که من که باسه مان کردوه و بهر یاسا نایه کسانه که ی حکومه تی هه ریم ده که ون و به ناوی دوو موچه وه موچه کانیان ده برن. ئه بویه ته رازوویه ک هه بویه بؤنه و پیوانه یه، چونکه کهس له گه ل ئه ودا نی یه په کتیک چه ند موچه یه کی هه بی، به لام هندی که سیش هه ن له م وولاته ته نها یهک موچه ی هه یه و به قه دهر موچه ی (بیست کارگوزار) ده بی و چاره کیک ی ئه ویش ماندوونای. پؤلیسیکی هاتووچؤ هه تا ئیواره به سه رماو گه رما ده ستی به ئاسمانه وه یه که چی موچه که ی ناگاته (یهک له بیست و پینچی) ئه ندانم په رله ماننیک که مانگی یه کجارج ده ست به رزه دکاته وه بؤ چی یه؟. چاره سه ری گهنده لی و ریک خستنی بودجه ی وولات کاریکی زور پیروژه و ئه رکی هه موو که سیکی شه ره ف مه نه ده پشتیوانی لئ بکات، به لام وهکو ده لین (ماسی له سه ره وه بؤگن ده کات.

ئه و چاره گوتی وه لا وایه. ده ننگ بلاو بؤوه که زرار فه قیه کانی له (کانی داوه ری) ترساندون، هه ر له ویوه هه لاتوون و هه تا ناوگوند که سیان به کهس رانه گه یشتوون.

بؤ پایز مالمان گواستراوه گه ره کی سه رباسکی له دهرگه له، رویشتنه ناو خانه کانی (خه لیفه خدر بهگ و جینشین بووین، دوی جینشین بوون به چه ند روژیک جه ژنی ره مه زانی به سه ردا هات، خه لکی گوند بؤ ئه هنگ گپزان تیکرا رژانه ناو گورستانی (ئاوه ریژ) ئه هه ننگ گپزان خه ریکی شای و ره ش به له ک بوون، هه ندیک خه ریکی جو لانه بوون، له گه رمه ی به زم و ره ش به له کدا راسپارده ی (میر حه مه د شه ریف بهگ) کوره که ی میر خزی هاتوو رایگه یاند که ره ش به له ک نه که ن. شیخ و مه لا زاده کانی دؤل ماوان و به ردرکردکه و سه ردره و خانه قا میوانی میرن، هه تا ئه وان دهرؤن ره ش به له ک تیک وه ن.

به راسپاردراوه که یان گوت: برو شای ناکه یین، که چی راسپاردراوه که نه گه یشته ناو گو یزه کان ره ش به له ک ده ستی پیکرده وه، زور له پیشان گه رمتر زوری پی نه چوو (مه مه د شریف بهگ) هاته وه گو یا شای تیک بدات، به لام له دوره وه ده ستالی دهرهینا ده ستی سه رچؤپی گرت و ده یگوت بکوتن میوانه کانی میر سه رگه رمی چای خوارنده وه ن .

ئیواره ئه هه ننگ بؤ دیوی (ده رشکه قتان) گواستراوه، له ژیر گو یزه کان شای ده کرا، ئه هه نگی ئه و جه ژنه سی روژ دریزه ی کیشا، له و سه رده مه دا ئاستی گوزهران نرم بوو، به لام شادی و خوخی و بیغه می که متر بوو، ئه وه ش وا ده گه یه تی خه لک له گه ل یهک دل پاک و بی غه رهن تربوون، ریزی یه کتریان ده گرت و خو شه ویستی زیاتر بوو

ماهه ت.

دو دنیا